

Dobos Arnold

ResPublica

A vörös toryk és a Big Society

A ResPublica agytrösztöt és tagsági szervezetet 2009 novemberében alapította meg Philip Blond, aki azóta is az intézet igazgatójaként tevékenykedik. A cég kutatói munkájuk során a legfontosabbnak azt tartják, hogy kutatásaikkal gyakorlatias megoldásokat nyújtsanak korunk tartós gazdasági-társadalmi és kulturális problémáira.

Bár a ResPublica független, pártsemleges agytrösztként határozza meg magát, azonban összefonódása a Konzervatív Párttal elég nyilvánvaló. Ezt bizonyítja, hogy héttagú kuratóriumából négyen tagjai a pártnak, többek között Greg Clark is, aki a Közösségek és Önkormányzatok Minisztériumának egyik államtitkára. Ennél is fontosabb adalék, hogy Blond, a cég vezetője évek óta nagy hatást gyakorol a mainstream konzervatív irányvonalra. Blond személy szerint kulcsfontosságú személynek számít a modern, együttérző jelzőpárral illetett konzervativizmus elméleti megalapozásában. A Méltányosság Politikaelemző Központ által már vizsgált Demos intézetnél Blond a [Progresszív Konzervatív Projekt](#) igazgatója volt egészen 2009-es távozásáig. Bár a politikai és a filozófiai különbségek szakításhoz és egy új agytröszt, a ResPublica alapításához vezettek, számottevő hasonlóság fedezhető fel a két cég között.

A ResPublica politikai hitvallása

A ResPublica tehát egy – legalábbis szervezeti értelemben – független agytröszt. Pártsemlegessége azonban nem jelent értéksemlegességet. Bár politikai, módszertani és filozófiai különbségek kétségkívül fennállnak, mégis kijelenthető, hogy a ResPublica illeszkedik azoknak, az MPK által már korábban bemutatott közpolitikai intézeteknek a sorába, amelyek hatást gyakorolnak a brit kormány politikájára. Bizonyos szintű hasonlóság figyelhető meg a ResPublica, valamint a [Demos](#), az [Institute of Community Cohesion](#) és a [Policy Exchange](#) politikai elképzelései között.

A ResPublica legfőbb prioritásának a kutatási munkái során a társadalmi tőkének, vagyis a helyi polgárok, szervezetek és közösségek közötti kapcsolatoknak az erősítését tekinti. A társadalmi tőke Pierre Bourdieu és James Coleman szerint egy erőforrás, amelyik az emberek közötti kapcsolatokban rejlik, végső soron ezeknek a kapcsolatoknak a függvénye. Ha ezek a kapcsolatok mennyiségi, minőségi és strukturális értelemben ideálisak, akkor az a társadalmi tőke nagyban hozzájárulhat az egyén boldogulásához, kollektív szinten pedig egy prosperáló és ideális társadalom létrehozásához és fenntartásához. Blond az ausztrál ABC honlapján idén májusban megjelentetett egy [írást](#), amelyik a konzervativizmus jövőjével foglalkozik. Ideális állapotról ír, amelyik lényegében jól kifejezi a ResPublica álláspontját azt illetően, hogy mire van szüksége korunk brit társadalmának.

A következőkben a manapság leginkább a ResPublica és Blond nevéhez köthető „vörös tory”-koncepció összefoglalását adjuk. A „vörös tory”-elképzelés a tradicionális konzervativizmus és a kommunitarizmus összeegyeztethetőségén alapul. Ennek az irányzatnak az elemei – a Big Society-hez hasonlóan – már Lord Ashleyre és Benjamin Disraeli [Egy Nemzet konzervativizmusára](#) is visszavezethetőek.

Polgári állam: Blond állítása szerint 1945 utáni létrejötte óta a jóléti állam tevőlegesen hozzájárult a brit munkásosztály szabad szerveződésének tönkretételéhez. Bár célnak tekintették a szegénység csökkentését, a munkáspárti kormányok megfosztották a szegényeket az önálló szervezkedés „bosszantó szokásától”. Egy új, polgári államnak – Blond szerint – vissza kell állítania az emberi társulásokba, közösségekbe vetett bizalmat, amelyet a jóléti állam lerombolt. Véleménye szerint nemcsak a „vörös tory”-konceptió, hanem a lokalizmus és a Big Society program lényege is a monolit állam lebontása és egy asszociatív társadalom létrehozása.

Az állami jogosítványok egy részének átcsoportosítása az önkormányzatokhoz, a decentralizáció és az állami jogkörök racionális csökkentése tekinthetőek az első – egyébként már a konzervatívok által legalább 2005 óta hangoztatott – szükséges lépéseknek. A Nagy Társadalom reformprogram és a már bemutatott agytrösztök is egy ilyen eszményi társadalom felépítését tartják ideálisnak, amelyik tehát nagyban támaszkodna a társadalmi összetartozás élményének megteremtésére.

Moralizált piac: A neoliberális szabadpiaci modell Blond szerint nagymértékben támaszkodik az államra, annak teljes apparátusára és külső gazdálkodására. Blond elképzelése szerint egy olyan kapitalizmusra van szükség, amelyik kisebb bürokráciával képes működni, és államilag kevésbé szabályozott. A ResPublica vezetője egy olyan polgári gazdaság létrehozását tekinti célszerűnek, amelyik a bizalmon, a fenntarthatóságon és a kölcsönösségen alapul, s amelyik nem bürokratikus állami szabályozást generál, hanem közös szellemiséget és célokat. Egy „újra erkölcsössé tett piac” jutalmazná a hosszú távú beruházásokat.

Az asszociatív társadalom: Blond a társadalmi kontraktualista-elméletekkel (a szerződéselméleti – pl. Locke-i, Hobbes-i, rousseau-i – filozófiai irányzatokkal) kapcsolatban kijelenti, hogy mindannyian már kulturális kódokkal és szokásokkal behálózva születünk. Ebből a szempontból nincs is szükség semmiféle társadalmi szerződésre.

Blond az ideális társadalmat nem az állami tekintélyelvűség, illetve a szélsőséges individualizmus, az anarchisztikus libertarianizmus (az egyén előtérbe helyezése) bázisán tartja elérendőnek. A ResPublica véleménye a libertarianizmusról a jelenlegi brit kormány ideológiai megértése szempontjából is fontos: látható, hogy Cameron nem a Reagan nevével fémjelzett piaci neokonzervativizmus szigetországi adaptációjában látja a társadalom újraépítésének a megoldását. A Blond által ajánlott modell, az asszociatív társadalom egy olyan állampolgári közösség, amelyik a polgárok szabad szövetezésén alapul. Véleménye szerint az ilyen polgári társulások képesek egyensúlyba hozni az egyéni szabadságot és a közösség érdekét.

Blond szerint egy asszociatív társadalomban természetesen a polgárok tudatában vannak különbözőségeiknek, azonban képesek annak együttes eldöntésére, hogy mi a közjó. Blond szerint a liberális tézis a szabadságot a permanens konfliktusból vezeti le. Ezzel szemben a „vörös tory”-koncepció azzal számol, hogy a polgárok képesek közös célokat meghatározni, és azokért összefogni, így formálva egy párbeszéden alapuló szabad és egyenlő társadalmat. A ResPublica tehát a széthullott társadalom újraépítését alulról felfelé, decentralizált módon, a polgári szövetségek munkáján keresztül tartja megvalósíthatónak.

Kutatási munka: a ResPublica strukturális értelemben öt [alegységből](#) tevődik össze. Ezek az egységek különböző szakpolitikai témákban fejtik ki tevékenységüket.

- ➔ *Lakásügyi, egészségügyi és környezetvédelmi egység:* Az egység munkatársai kutatásaik során kiemelt hangsúlyt fektetnek a társadalmi felelősségvállalás és a forráselosztás interakcióinak megvizsgálására, s arra, hogy ezek miként befolyásolják az általános jólétet.
- ➔ *Gazdasági egység:* Az egység munkatársai céljuknak tekintik a párbeszéd kialakítását egy jobb gazdasági modell kialakítása érdekében. A kutatási egység előnyben részesíti a munkahelyteremtést a spekulációval szemben, és olyan piaci modellt vázol fel, amelyben a piacra való belépés akadályai alacsonyak és a vállalkozások jobban támogatottak.
- ➔ *Civil társadalom és társadalmi innováció egység:* A kutatók célnak tartják a civil társadalom és a társadalmi befektetések eredményességének javítását. Továbbá azt, hogy lehetővé tegyék a közösségek, az üzletek, az állami szervezetek és önkéntes csoportok jobb együttműködését, valamint az egészséges civil társadalom közvetlen segítségét olyan progresszív célok megvalósításáért, mint a munkahelyteremtés, a növekedés és a társadalmi mobilizáció.
- ➔ *Gyermekek és családok egység:* A családok társadalmi, pszichológiai és gazdasági vizsgálatát lényegesnek tartják a gyermekek jóléte érdekében. Továbbá új megközelítéseket ajánlanak, a meglévő közszolgáltatások minőségének javítása érdekében.
- ➔ *Jóléti állam és közszolgáltatások egység:* Ez a kutatási egység a szegénység enyhítésének, a jóléti államnak, a rendelkezésre álló közszolgáltatásoknak az újragondolásával foglalkozik.

A ResPublica által felvázolt ideális társadalom kritikusai hasonlóképp fogalmazznak, mint a Big Society bírálói. Nem tisztázott, hogy a ResPublica által vázolt új polgári állam miben is lenne más a jelenlegi jóléti államnál. Blond és a ResPublica egy konvencionálisnak tekintett, általánosan elfogadott közös jó, a közös célokért való kiállás miatt tartja ideálisnak a “vörös tory”-konceptió társadalom-modelljét.

Bírálok szerint a jelenlegi rendszernek is vannak közös javai: legyen az a társadalombiztosítás, az adórendszer, az egészségügyi szolgáltatások vagy az oktatás finanszírozása.

Az asszociatív és a nagy társadalom hajtóerejének tartott közjó így kevésbé tűnik különlegesnek. Emellett az eleinte Liam Fox, majd David Cameron által 2005 óta kifejezésként használt “széthullott társadalom” okainak kommunikációja is némiképpen támadási felületet kínált a baloldali kritikusok számára.

A The Economist a miniszterelnököknek a londoni zavargásokra adott válaszára reagálva a napokban publikált egy [cikket](#), amelyik többek között azt is taglalja, hogy a széthullott társadalom – ellentétben a toryk és a ResPublica kijelentéseivel – permanens jelenség. Mindig voltak olyan jelenségek melyek aggodalomra adtak okot, vagyis ez minden kor, és nemcsak napjaink problémája. Hasonló morális pánikról [beszélt](#) Tony Blair a konzervatívok kormányzása kapcsán 1995-ben, és hasonlóképpen [vélekedtek](#) már a XVIII. században is.

Kommunikációs szinten tehát a kormánynak, szakpolitikai mélységekben a ResPublicának még van dolga, azonban a mostani nagyvárosi lázongások jól kifejezik a brit társadalomban idők alatt felgyülemelő feszültségeket. A „vörös tory”-konceptió komunitáriusnak is tekinthető társadalom-modellje, és Cameron [válasza](#) ugyanazon a következtetésen alapul: az állampolgárok gondolkodásmódját kell megváltoztatni, ugyanis vannak olyan kihívások és problémák, amelyek nem magyarázhatók sem a szegénységgel, sem a környezeti hatásokkal, és a közösségnek vállalni kell a felelősséget. Ezért is [hirdetett](#) a koalíciós kormány átfogó társadalom -, iskola -, ifjúság – és szociálpolitikai reformot.